

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO
394 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos transporto saugos administracija (toliau – LTSA) vykdo administracinių nusižengimų teiseną dėl jai Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) priskirtų straipsnių, tarp kurių yra ir ANK 394 straipsnis „Oro erdvės naudojimo ir skrydžių taisyklių pažeidimas“.

2023 m. gruodžio 19 d. priėmus Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 29, 385, 386, 387, 393, 394, 395, 396, 443 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIV-2400 (toliau – Įstatymas), buvo, be kita ko, pakeista ANK 394 straipsnio 7 dalis ir joje anksčiau nurodytas *skrydžių taisyklių pažeidimas* buvo pakeistas į *2012 m. rugsėjo 26 d. Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) Nr. 923/2012, kuriuo nustatomos bendrosios skrydžių taisyklės ir veiklos nuostatos dėl oro navigacijos paslaugų ir procedūrų ir iš dalies keičiami Įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 1035/2011 ir reglamentai (EB) Nr. 1265/2007, (EB) Nr. 1794/2006, (EB) Nr. 730/2006, (EB) Nr. 1033/2006 ir (ES) Nr. 255/2010¹, nustatytų skrydžių taisyklių pažeidimą*, atsižvelgiant į tai, kad skrydžių taisyklės yra nustatytos Reglamente (ES) Nr. 923/2012.

Iki Įstatymo priėmimo ANK 394 straipsnio 7 dalies taikymas buvo, be kita ko, susijęs su skrydžių taisyklių pasienio zonoje pažeidimais. Sąlygos skrydžiams pasienio zonoje nustatytos Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo 35 straipsnio 3 dalimi, kuri numato, kad orlaivių skrydžiai pasienio zonoje galimi, jeigu: 1) oro eismo paslaugų teikėjui pateiktas skrydžio planas; 2) orlaivyje įrengta radijo ryšio aparatūra, kuria būtų galima palaikyti abipusį radijo ryšį su oro eismo paslaugų teikėju; 3) orlaivyje įrengtas radiolokacinis atsakiklis, veikiantis „A + C“ arba „S“ režimu (netaikoma sklandytuvų skrydžiams); 4) skrydžiui gautas Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų vado ar jo įgalioto karininko leidimas, išduotas kariuomenės vado nustatytomis sąlygomis ir tvarka (netaikoma tarptautiniams skrydžiams, kai kertama Lietuvos Respublikos valstybės siena su ne Šengeno sutarties valstybėmis, ir valstybės orlaivių skrydžiams). Patikslinus ANK 394 straipsnio 7 dalį ir į ją įtraukus nuorodą į Reglamentą (ES) Nr. 923/2012 (tai yra sukonkretinus, kur nustatytos skrydžių taisyklės), identifiukuota, kad minėtos Aviacijos įstatymo 35 straipsnio 3 dalies nuostatos nebegali būti taikomos, ir taip LTSA prarado galimybę pradėti administracinių nusižengimų teiseną, atlikti administracinių nusižengimų tyrimą ir surašyti administracinių nusižengimų protokolus už pažeidimus, kai nesilaikoma skrydžio pasienio zonoje sąlygų, kadangi Reglamentas (ES) Nr. 923/2012 nenumato nuostatų, susijusių su skrydžiais pasienio zonoje.

Pažymėtina, kad, pvz., 2020 m. buvo užfiksuoti 23 orlaivių skrydžių pasienio zonoje pažeidimai, 2021 m. – 9, 2022 m. – 2, 2023 m. – 0². Darytina išvada, kad protokolų pažeidėjams

¹ Toliau tekste – Reglamentas (ES) Nr. 923/2012.

² Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šie duomenys yra susiję tik su pilotuojamų orlaivių padarytais pažeidimais pasienio zonoje ir yra nesusiję su bepiločių orlaivių naudojimo taisyklių pažeidimais, už kuriuos administracinės nuobaudos skiriamos taikant ANK 393 straipsnio 2–9 dalis. Pvz., 2023 m. dėl bepiločių orlaivių naudojimo taisyklių pažeidimų priimta 19 sprendimų administracinių nusižengimų bylose, 8 atvejais teiseną buvo nutraukta / nepražėta teiseną. 5 atvejais fiksuoti pasienio zonoje, iš kurių tik 2 atvejais surašyti administracinio nusižengimo protokolai. 2024 m. už bepiločių orlaivių naudojimo taisyklių pažeidimus priimtas 21 sprendimas administracinių nusižengimų bylose, 9 atvejais teiseną buvo nutraukta / nepražėta, 1 atvejis fiksuotas pasienio zonoje, už jį surašytas administracinio nusižengimo protokolai. Dažniausia teisenos nutraukimo priežastis yra pažeidėjo nebuvimas, pvz., skrydis fiksuojamas, dažnai neutralizuojamas bepilotis orlaivis, bet asmuo, vykdęs skrydį, nėra nustatomas. Pasienio zonos pažeidėjai dažniausiai nenustatomi, tad tokie pranešimai net nėra siunčiami į LTSA.

surašymas taikant ANK 394 straipsnio 7 dalį buvo veiksminga priemonė, atgrasanti nuo atitinkamų pažeidimų pasienio zonoje. 2024 m. iš Karinių oro pajėgų LTSA yra gavusi tris pranešimus apie galimus pasienio zonos pažeidimus orlaiviais, tačiau, kaip minėta, LTSA šiuo metu nebeturi pagrindo pradėti administracinio nusižengimo teisenos ir taikyti sankcijų už minėtus pažeidimus. Atsižvelgiant į tai, pagrindas skirti administracinę nuobaudą už orlaivio skrydžio pasienio zonose taisyklių pažeidimą turėtų būti grąžintas ir vėl įtvirtintas ANK.

Pakeitus ANK 394 straipsnio 7 dalį, kurios taikymas buvo susijęs ir su Aviacijos įstatymo 35 straipsnio 1 dalies nuostatomis, susijusiomis su skrydžių vykdymu nevaldomojoje oro erdvėje, ANK neliko atsakomybės ir už skrydžių sąlygų, numatytų Aviacijos įstatyme, nevaldomojoje oro erdvėje pažeidimą. Nors tokių pažeidimų iš esmės niekada nebuvo fiksuota, siekiant išvengti galimo atsakomybės trūkumo, darytina išvada, kad atsakomybę už nevaldomojoje oro erdvėje vykdomų skrydžių sąlygų Aviacijos įstatymo numatytais atvejais pažeidimą tai pat tikslinga įtraukti į ANK.

Taip pat pažymėtina, kad ANK 394 straipsnio 7 dalyje nurodytas Reglamentas (ES) Nr. 923/2012 numato ir skrydžių vykdymo valdomojoje oro erdvėje taisykles, todėl ANK 394 straipsnio 8 dalis tampa neaktuali.

Atsižvelgiant į tai, kad ANK 394 straipsnio 7 ir 9 dalyse numatytos vienodo dydžio baudos, nutarta šias dalis sujungti, o 394 straipsnio 9 dalies nuostatas („orlaivio skrydis be specialaus leidimo draudžiamose arba ribojamose zonos“) suformuluoti plačiau, t. y. nurodyti, kad bauda taikoma už orlaivio skrydžio draudžiamosiose ir ribojamosiose zonose taisyklių pažeidimą, atsižvelgiant į tai, kad Aviacijos įstatymo 35 straipsnio 6 dalyje nustatyta, jog skristi draudžiamąjoje arba ribojamojoje zonoje orlaiviams galima tik kariuomenės vado nustatyta tvarka³. Šioje tvarkoje, be leidimo skrydžiui išdavimo sąlygų, numatoma, kad (gavęs leidimą) pareiškėjas privalo užtikrinti, kad skrydžio vykdymo metu būtų laikomasi Aviacijos įstatyme, Lietuvos Respublikos oro erdvės organizavimo taisyklėse ir kituose aviacinę veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose nustatytų ir išduotame leidime orlaiviui nurodytų skrydžio sąlygų. Pažymėtina, kad plačiau suformuluota nuostata užtikrina administracinės atsakomybės taikymo aiškumą, sistemiškumą ir nuoseklumą, tačiau neišplečia administracinių nusižengimų už skrydžius draudžiamosiose arba ribojamosiose zonose rato, kadangi vien tik leidimo vykdyti skrydį išdavimas neatleidžia nuo pareigos vykdant skrydį laikytis nurodytų taisyklių.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 394 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – įstatymo projektas), atsižvelgdama į LTSA pasiūlymą, parengė Susisiekimo ministerijos Kelių ir oro transporto politikos grupė (Kelių ir oro transporto politikos grupės vadovas – Dmitrij Bial, tel. +370 659 17 473, el. p. dmitrij.bial@sumin.lt, tiesioginė rengėja – šios grupės patarėja Sigita Jurksaitytė (tel. +370 687 59 611, el. p. sigita.jurksaityte@sumin.lt), atsižvelgdama į LTSA pateiktą informaciją ir pasiūlymus.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu ANK nustatytos sankcijos už Reglamente (ES) Nr. 923/2012 nustatytų skrydžių taisyklių pažeidimą (ANK 394 straipsnio 7 dalis), orlaivio skrydį valdomoje oro erdvėje be atitinkamo leidimo, kai leidimas reikalingas, (ANK 394 straipsnio 8 dalis) ir orlaivio skrydį be specialaus leidimo draudžiamose arba ribojamose zonose (ANK 394 straipsnio 9 dalis). Orlaivių

³ Lietuvos kariuomenės vado 2016 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. V-70 „Dėl Orlaivių skrydžių draudžiamąjoje arba ribojamojoje zonoje tvarkos aprašo patvirtinimo“.

skrydžių nevaldomojoje oro erdvėje ir pasienio zonoje sąlygos nustatytos Aviacijos įstatymo 35 straipsnio 1 ir 3 dalyse.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Atsižvelgiant į šio aiškinamojo rašto 1 punkte pateiktą informaciją, įstatymo projektu siūlomas esamos padėties ištaisymas ir ANK 394 straipsnio 7 dalis papildoma sankcijomis už orlaivio skrydžio pasienio zonose taisyklių pažeidimą bei nevaldomojoje oro erdvėje vykdomų skrydžių sąlygų Aviacijos įstatymo numatytais atvejais pažeidimą. Taip pat į ANK 394 straipsnio 7 dalį perkeliamos ir plačiau išdėstomos ANK 394 straipsnio 9 dalies nuostatos, o ANK 394 straipsnio 8 dalis pripažįstama netekusi galios kaip nebeaktuali. Papildomai pažymėtina, kad pasiūlymas sujungti ANK 394 straipsnio 7 ir 9 dalių nuostatas susijęs ir su tuo, kad minėtose ANK 394 straipsnio dalyse nustatytos vienodo dydžio baudos.

Tokie pakeitimai sudarytų galimybę, ypač atsižvelgiant į dabartinę geopolitinę situaciją, ir toliau turėti priemonę, kuri galėtų atgrasyti nuo atitinkamų pažeidimų pasienio zonose, o esant tokiam pažeidimui – pritaikyti tinkamą nuobaudą už jį, grąžintų galimybę taikyti atsakomybę už skrydžių sąlygų nevaldomojoje oro erdvėje pažeidimą, užtikrintų teisės akto sistemiškumą, aiškumą ir glaustumą.

Įstatymo projektu taip pat patikslinamos draudžiamųjų ir ribojamųjų zonų sąvokos, atsižvelgiant į Aviacijos įstatymo 18 straipsnio 3 dalį⁴.

Kalbant apie skiriamų administracinių nuobaudų proporcingumą, pažymėtina, kad jis buvo vertintas priimant Įstatymą. Teisės aktais, reglamentuojančiais aviacijos saugą ir saugumą, siekiama išvengti grėsmės, kuri, vykdant aviacinę veiklą, gali kilti visuomenei, valstybės saugumui, aplinkai ir pan. ANK nustatyti baudų dydžiai turėtų skatinti asmenis, dalyvaujančius aviacinėje veikloje, laikytis nustatytų reikalavimų. Priimant Įstatymą buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad vidutinė metinė infliacija Lietuvoje 2022 m. sudarė 20 proc., o 2023 m. liepos mėn. – 10,2 proc. Reaguojant į tai, 2022 m. nominalusis darbo užmokestis vidutiniškai kilo 14,6 proc., o per pastarąjį dešimtmetį minimalusis mėnesinis atlyginimas išaugo daugiau nei tris kartus: nuo 300 Eur 2015 m. iki 924 Eur (nuo 2024 m. sausio). Iki Įstatymo priėmimo 2023 m. gruodžio 19 d. daugumos baudų už administracinius nusižengimus aviacijos srityje dydžiai nebuvo peržiūrėti kelis dešimtmečius, buvo per maži ir neleido pasiekti administracinei nuobaudai keliamų tikslų esamos situacijos ir tendencijų kontekste, todėl kai kurių administracinių baudų dydžiai buvo padidinti atsižvelgiant į maksimalias ANK numatytų baudų ribas, į pažeidimo sunkumą bei galimą žalą, kuri gali būti padaroma atitinkamu nusižengimu, bei kitų Europos Sąjungos valstybių narių taikomus baudų dydžius. Atsižvelgiant į tai, grąžinant į ANK anksčiau buvusias administracines nuobaudas už skrydžių pasienio zonose taisyklių pažeidimą bei už nevaldomojoje oro erdvėje vykdomų skrydžių sąlygų Aviacijos įstatyme numatytais atvejais pažeidimus, siūlomos nustatyti baudos (nuo vieno tūkstančio penkių šimtų iki dviejų tūkstančių septynių šimtų penkiasdešimt eurų) atitinka minėtas skaičiavimais pagrįstas tendencijas, yra veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

⁴ „Visuomenės saugos sumetimais susisiekimo ministras nustato *draudžiamąsias, ribojamąsias* arba pavojingąsias zonas. <...>“.

Įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai nenumatoma.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo nuostatų įgyvendinimas verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projekto nuostatos strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymo projektą priimti, pakeisti arba pripažinti netekusiais galios kitų įstatymų nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymo projekte naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų nėra.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymo projektą, įgyvendinamųjų teisės aktų nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Vertinimų ir išvadų nėra.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai yra „administracinis kodeksas“, „administracinė atsakomybė“, „administracinis nusižengimas“, „administracinis nurodymas“, „protokolo surašymas“, „orlaivis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.